

ΑΙ ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ.

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ *Αρθρ. β'.

Πρῶτος ὁ Βούλαρχος ὡς προεῖρηται (Σελ 100 *Αρθρ. 16) μετεχειρίσθη πλειότερα τοῦ ἐνὸς χρώματα εἰς τὴν Ζωγραφικὴν. Οἱ δὲ μετ' αὐτὸν Ἕλληνες ζωγράφοι ἐσυνείθιζον τέσσαρα μόνον κυριώτερα χρώματα, ἤτοι λευκὸν, κίτρινον, ἐρυθροῦν καὶ μέλαν. Ποία ὅμως πραγματικῶς ἦτον ἡ φύσις τῶν χρωμάτων, καὶ πῶς συνήνονον καὶ διετήρουν αὐτὰ, ἔχομεν μικροτάτας γνώσεις. Τὰ δὲ ἐλαίου χρώματα φαίνεται ὅτι δὲν ἦσαν γνωστὰ εἰς τοὺς ἀρχαίους, ἀλλ' ὅτι μετεχειρίζοντο μόνον τὰ διὰ τοῦ ὕδατος, μετὰ τῶν ὁποίων (μάλιστα δὲ μετὰ τοῦ μέλανος) συνήνονον καὶ ὄξος. Συνήθως δὲ μετεχειρίζοντο, εἰς τὰς νωπὰς πρὸ πάντων λεγομένας ζωγραφίας, εἰδός τι κολλήματος (βερνικίου) διὰ τοῦ ὁποίου διετηροῦντο καὶ ἐγίνοντο τὰ χρώματα ἔτι μᾶλλον λαμπρά. Κατὰ τοῦτο δὲ τοσοῦτον ἐπέτυχεν ὁ Ἀπελλῆς, ὥστε οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ τὸν μιμηθῇ ἔπειτα.

Αἱ ἀπλούστεραι ζωγραφίαι συνήθως ἐγίνοντο ἐπὶ ξύλων, διὸ καὶ Πίνακες ἐκαλοῦντο. Ἡ ἀγριοπίτυς (Iarix) εἶχε τὴν μεγαλητέραν προτίμησιν. Σπανιώτερον δ' ἐζωγράφιζον ἐπὶ λινῶν ὑφασμάτων, ὡς εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Πλινίου ἀναφερομένην κολοσσαϊκὴν ζωγραφίαν τοῦ Νέρωνος. Τὸ συνηθέστερον εἶδος τῆς Ζωγραφικῆς ἦτο τὸ παρὰ τῶν νεωτέρων καλούμενον νωπή-ζωγραφία. Σπανιώτατα δ' ἐζωγράφιζον ἐπὶ μαρμάρου καὶ ἔλεφαντίνου.

Σημ. Αἱ λέξεις Πίναξ καὶ Πινάκιον φαίνονται ὅτι ἐδίδοντο εἰς πᾶσαν ὕλην ἐφ' ἧς ἐζωγράφιζον. Τὸ κλιμακῶδες βᾶθρον ἐφ' οὗ ἐρείδονται οἱ πίνακες, ἐκαλεῖτο Ὁχρίβας. Γραφίς καὶ Ἐπιγραφίς ἐσήμαινε τὴν Ἰταλικοχυδ. λεγομένην βροῦτσαν. Χρώματα καὶ Φάρμακα ἐλέγοντο αἱ βαφαί. Ἀήκυθος, τὸ μέρος εἰς τὸ ὑποῖον ἐφυλάσσοντο. Εἰκὼν ἐσήμαινε τὴν ζωγραφίαν. Ἀπλοῦν σχέδιον ἐκαλεῖτο Ἐπιγραφὴ. Ἡ λέξις Σκιαγραφία σημαίνει καὶ τὴν πρᾶξιν καὶ τὴν τέχνην τοῦ σχεδιάζειν. Ἐτυμολογικῶς δὲ σημαίνει τὴν παράστασιν τῆς Σκιάς. Σκιαγράφος

δὲ ἐκαλεῖτο πρὸ πάντων Ἀπολλάδωρος ὁ ζωγράφος, ὅς τις κατὰ τὸν Πλούταρχον, πρῶτος ἐξεῦρε φθορὰν καὶ ἀπόχρωσιν τῆς σκιάς, ἥτοι ἔδωκεν εἰς τὰς ζωγραφίας σκιάν καὶ φῶς.

Ἔτερον εἶδος ζωγραφικῆς, ἀνῆκον μόνον εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους, ἦτο τὸ λεγόμενον Ἴγκαυστικόν, περὶ οὗ μικροτάτας ἔχομεν γνώσεις ἐκ τῆς ἀτελοῦς περιγραφῆς τοῦ Πλινίου, ὅστις καὶ ἀναφέρει τρεῖς τρόπους αὐτῆς.

Ὁ πρῶτος ἐκ τῶν τρόπων τούτων συνίστατο, ὡς φαίνεται, εἰς τὸ νὰ συνενώνωσι κηρίον μετὰ τῶν χρωμάτων, καὶ νὰ τὰ ζωγραφίζωσι διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τινῶν ἐργαλείων, καλουμένων Κ α υ τ ῆ ρ ι α. Ὁ δεῦτερος ἐγένετο ἐπὶ ἐλεφαντίνου, καὶ ἐκαλεῖτο κέστρωσις, διότι ἐχάρασσον πρότερον τὸ σχέδιον ἐπὶ τοῦ ἐλεφαντίνου διὰ τινος ὀξείας ἐργαλείου καλουμένου κέστρον, καὶ ἀκολούθως ἔθετον τὰ χρώματα. Ὁ τρίτος φαίνεται ὅτι ἦτο νὰ σημειώνωσι τὰς ζωγραφίας ἐπὶ λευκίμου κηρίου διὰ τῆς γραφίδος. Ὁ Βιτρούβιος ἀναφέρει καὶ ἕτερον εἶδος, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζοντο ζωγραφίζοντες ἐπὶ τῶν τοίχων.

Ἡ διὰ Μοσαϊκοῦ (Φιλολ. Σελ. 323 Ἀριθ. 11) παράστασις τῶν ὀρατῶν ἀντικειμένων πολλάκις ἐμπερικλείεται εἰς τὴν Ζωγραφικὴν — Περὶ δὲ τοῦ ἰδιαιτέρου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τρόπου τοῦ ζωγραφίζειν ἐπὶ τῆς ὑέλου, δὲν γνωρίζομεν σχεδὸν τίποτε.

Καθὼς δὲ διὰ τὴν Γλυπτικὴν, οὕτω καὶ διὰ τὴν Ζωγραφικὴν ὑπῆρχον διάφορα σχολεῖα. Ἐὰ ἐπισημότερα αὐτῶν ἦσαν εἰς τὴν Σικυῶνα, τὴν Κόρινθον, τὴν Ῥόδον καὶ τὰς Ἀθήνας, ἐξ οὗ καὶ ἡ Ζωγραφικὴ διηρεῖτο εἰς διάφορα εἶδη, τὸ Ἀσιατικόν, δηλαδή, τὸ Ἑλλαδικόν, τὸ Ἰωνικόν, Σικυώνιον καὶ Ἀττικόν, ἀν καὶ τὰ τρία τελευταῖα ἀνάγωνται εἰς τὸ δεῦτερον. Ἡ Σικυῶν μάλιστα ἐθεωρεῖτο ὡς μήτηρ καὶ τροφὸς τῶν καλητέρων τεχνῶν. Ἀλλ' αἱ ζωγραφίαι ἦσαν πολὺ ὀλιγώτεραι εἰς τὴν Ἑλλάδα παρὰ τὰ ἔργα τῆς Γλυπτικῆς, τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἐπρότιμων πλειότερον τῆς Ζωγραφικῆς. Ὁ Πausanias ἀναφέρει τὰ ὀνόματα ἑκατὸν ἐξήκοντα ἐννέα γλυπτῶν καὶ μόνον δέκα πέντε ζωγράφων καὶ, κατὰ τὴν δευτέραν, ὁ Ἑκατονταετηρίδα. (ἥτοι μετὰ τοσαύτην φθορὰν τῶν διαφόρων λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος) λέγων ὅτι ἦρε τρεῖς χιλιάδας ἀγάλματα εἰς τὴν Ἑλλάδα, περιγράφει μόνον ἑκα-

τὸν τριάκοντα μίαν ζωγραφίας.—Ἐπειδὴ λοιπὸν λείψανα τῆς Ζωγραφικῆς τῶν Ἑλλήνων διασώζονται πολλὰ ὀλίγα καὶ ἀτελέστατα τὴν σήμερον, βέβαια ἄλλοθεν δὲν θυνάμεθα νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς προόδου αὐτῶν εἰς τὴν Ζωγραφικὴν, εἰμὴ ἐκ τῶν ὁμοφώνως διδομένων ἐπαίνων εἰς τοὺς ζωγράφους παρὰ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, καὶ ἐκ τῆς ἀξιοθαυμάστου τῶν Ἑλλήνων ἐπιτυχίας εἰς τὰς λοιπὰς Καλὰς Τέχνας, μάλιστα δὲ τὰς σχετιζομένας μὲ τὴν Ζωγραφικὴν.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἡ Ζωγραφικὴ ἐκαλλιεργεῖτο πρωϊμώτατα, ὡς φαίνεται μάλιστα ἐκ τῶν ἀναφερθέντων (Σελ. 367 Ἄρ. 12) ἀγγείων, ἅτινα γενικῶς καλοῦνται Ἐτρούρια, ἀλλὰ πιθανῶς εἶναι ἔργα Ἑλλήνων τεχνιτῶν. Καὶ εἰς τὴν Ῥώμην δ' ἀκόμη ὑπῆρχον πρὸ πολλοῦ πολλαὶ ζωγραφίαι, μάλιστα δὲ μετὰ τὴν κυρίευσιν τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν ἦσαν πλειότεραι καὶ πολυτιμότεραι. Οἱ Ῥωμαῖοι μὲν ὅλον τοῦτο ἐν ἠθέλησαν νὰ προσδεύσωσιν εἰς τὴν τέχνην ταύτην, ἀλλ' ἠύχαριστοῦντο μᾶλλον νὰ ἔχωσι τὰς καλητέρας ζωγραφίας τῶν Ἑλλήνων ζωγράφων, τινὲς ἐκ τῶν ὁποίων κατῴκουν καὶ εἰς τὴν Ῥώμην, ἐπὶ τῶν πρώτων αὐτοκρατόρων μάλιστα. Ὁ Πλίνιος ὅμως ἀναφέρει ἀρκετοὺς Ῥωμαίους ζωγράφους, ὡς τὸν Πακούβιον, Φάβιον, Γουρπίλιον, καὶ Κουίντον Πέδιον.

Καὶ ἡ Ζωγραφικὴ δὲ, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι Καλαὶ Τέχναι, παρήκμασεν ὅλως διόλου, διὰ διαφόρους αἰτίας. Αἱ καταδρομαὶ μάλιστα τῶν δυτικῶν φυλῶν, οἱ Γότθοι καὶ οἱ Λομβαρδοί, ἡ ὑπερβολικὴ ὄρμη τῶν Εἰκονομάχων κατὰ τὴν Ὀγδόην Ἐκατονταετηρίδα, καὶ ἡ ἔλλειψις τῶν γνώσεων καὶ τῆς γεύσεως τοῦ καλοῦ ἐπέφερον τὴν πτώσιν τῆς.

Μετὰ τὴν ἀναγέννησιν τῶν Τεχνῶν, μεγάλη περιέργεια διηγέρθη εἰς τὴν Εὐρώπην περὶ τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαίας Ζωγραφικῆς. Μέγας ἀριθμὸς αὐτῶν εὑρέθη ἐπὶ τῶν διαφόρων ἐρειπίων, τῶν τάφων, καὶ τῶν τοιούτων.

Μεταξὺ τῶν λειψάνων τούτων συναριθμοῦνται αἱ εὑρεθεῖσαι ζωγραφίαι ἐπὶ τῆς πυρχμίδος τοῦ Κεστίου, κατὰ τοὺς

χρόνους τοῦ Αἰγούστου· ζωγραφίαι τινές ἐπὶ τῶν τειχῶν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου καὶ τῶν λουτρῶν τοῦ Ἰτίου, ἐκ τῶν ὁποίων τινές διατηροῦνται εἰς τὸ ἐν Μαδριτίῳ Ἐσκουρι-άλον· ἔτι παλαιαί τινες ζωγραφίαι, καὶ μάλιστα ἡ λεγομένη Ἄλδοβρανική, πρῶτην μὲν εἰς τὴν Βίλλαν (Ἄγρον) Ἄλδοβρανδίκην, τὰ νῦν δ' ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Πάπα. Μεταξὺ τῶν ἐπισημοτέρων δὲ δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν ἀκόμη καὶ τὰς ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Νάσου εὑρεθείσας ζωγραφίας τὸ 1676. Πάμπολλά δὲ λείψανα τῆς ἀρχαίας ζωγραφικῆς ἀνεκαλύφθησαν καὶ εἰς τὴν Ἡράκλειαν, τοὺς Πομπηίους καὶ τὰς Σταβίας, διατηρούμενα τὰ νῦν εἰς τὸ ἐν Πορτίκοις Μουσεῖον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΑΥΤΗΣ, ΚΑΙ ΜΙΚΡΑ
ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΞ ΑΥΤΗΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ
ΣΜΥΡΝΗΣ ΤΑΞΕΙΔΙΟΥ ΜΟΥ.

Πρὸ χρόνων ἤδη εἶχον μάθειν ὅτι πολλοὶ, ὡς καὶ ἐκ τῶν κατὰ τ' ἄλλα ἀρκετὰ λογίων, δὲν καταλαμβάνουσιν οὔτε τὰ κοινότερα τῆς Γεωγραφίας, ἀλλὰ καὶ δὲν ἤξευρα ὅτι ἡ ἄγνοια αὐτῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν ἦτο τοσοῦτον μεγάλη, ὅσον ἤδη, (ἐκ τῆς ἀναγνώσεως μικρᾶς τι-νὸς Γεωγραφίας) ἐπληροφόρηθην. Ἐκ τούτου δὲ κυρίως παρεκινήθην νὰ γράψω μικρά τινα περὶ τοῦ ἐκ τῆς πατρίδος μου, διὰ διαφόρων πόλεων, μέχρι τῆς Σμύρνης ταξει-δίου μου. Καὶ ἐπειδὴ χρέος ἐκάστου συγγράφοντος διή-γησίν τινα, ἐν ἧ ἀναφέρονται πόλεις ἰδίως καὶ κάτοικοι, νὰ γνωρίζῃ καλῶς τοὺς ἀναγνώστας του, καὶ νὰ μὴ πα-ραλείπῃ πᾶν τὸ ὁποῖον τείνει πρὸς διασάφησιν καὶ ἐξήγη-σιν τῆς ὕλης του, ἔκρινα ἀναγκαῖον ν' ἀναφέρω εἰσαγωγι-κῶς ὀλίγα τινὰ ἱστορικὰ πρὸς πλειοτέραν γνῶσιν τῶν μα-κρυνῶν ἐκείνων μερῶν.